

La barba de la cabra

(ALDC, VI, 1358. La barba de la cabra)

L'enunciat denomina el 'floc de pèls que tenen les cabres sota la part anterior del coll', però algunes respostes es refereixen a les 'arracades o apèndixs de pell de les cabres'. El terme més estès és *barba* (s. XIII), a voltes usat en pl. (*barbes* 17, 117, 190), der. del llat. BARBA, aplicat als homes i després estès als animals; amb la var. *balba* 85, els der. *barbeta* 114, 121, 133, 139, 147, 179 i *barbó*, dim.; *barballera*, aplicat també a les aus gallinàcies (cf. mapa 899), format sobre **barbella* o *barballa*, amb la var. *barbillera* 106, 144, 157, 165, 168, 173, der. de *barbilla* 108, 128, 136, 137, 143, probable dim. de *barba*, i *marmanyera* 62, amb equivalència acústica B = M i [ʎ] = [p]; *barbixa* 5, 7, 13 (← fr. *barbiche*); *barbuque*[x]o 94. Semblantment, *pera* (< PĪRA), dit, per metàfora, del manyoc de pèls de sota el llavi inferior humà i que s'ha aplicat a les barballeres de la cabra, així com el seu dim. *pereta* 159, 163, 170 i, probablement, *perilla* 63, 122, 145, que pot procedir directament del cast. o ser una var. de *pelilla* 43, 143, que podria constituir un dim. de *pèls* (de la cabra) 61, 103, 118 (< PĪLU).

Altres mots locals comparen el referent —metonímicament— amb el boc, que té per a alguns informadors una barba significativa (27, 54, 82): *xotera* 181, der. de *xot(o)* 'boc' (cf. mapa 845), *xiva* 93 (*f.* de *xivo*), nom basat en la manera de cridar l'animal i el seu der. *xivonera* 93; o bé, fan una extensió de 'humà' → 'caprí', pel conjunt de pèls que neix sota el llavi inferior: *mostatxo* 92, 110, 115 ← it. *mostaccio*, potser a través del cast. *mostacho*, *bigoti* 112/*bigot* 182, pres del cast. *bigote* (s. XVI) on tindria l'origen en la frase germànica BI GOD 'per Déu', atribuïda als estrangers mostatxuts. *Patilles* 48 és una altra extensió de significat, ocasional, mot pres també del cast. *patilla*, on és un dim. de *pata*, d'origen expressiu.

Territorialment, *barba*, amb els seus der., ocupa pràcticament tot el domini; *barbó* és exclusiu del bal. *Barba* és l'únic mot normatiu des del DG_I, 1932 (*barballeres* són les "arracades que porten certes cabres sota el coll").

